

Honoris Causa

Universitat de Lleida

Stanley M. Goldberg
Pere Lluís Font

HONORIS CAUSA

INVESTIDURA COM A DOCTORS
HONORIS CAUSA DELS SENYORS

STANLEY M. GOLDBERG
I PERE LLUÍS FONT

Universitat de Lleida

Recull de les intervencions i lliçons pronunciades en l'acte d'investidura com a doctors *Honoris Causa* de la Universitat de Lleida dels senyors Stanley Goldberg i Pere Lluís Font, que es va fer a l'Auditori de la Biblioteca Centre de Cultures i Cooperació Transfronterera de Lleida el dia 20 d'abril de 2005.

© Edicions de la Universitat de Lleida, 2006

Disseny i maquetació: cat & cas / Servei de Publicacions de la UdL

Fotografia de portada: Xavier Goñi. Servei de Reproducció d'Imatge de la UdL

Imprimeix: Gràfiques Bobalà

Dipòsit Legal: L-158-2006

ÍNDEX

Salutació	
Dr. Joan Viñas Salas	7
<i>Laudatio</i>	
Dr. Àngel Rodríguez	11
Acte de doctorat <i>Honoris Causa</i>	
Sr. Stanley M. Goldberg	17
<i>Laudatio</i>	
Dr. Manuel Lladonosa	25
Acte de doctorat <i>Honoris Causa</i>	
Sr. Pere Lluís Font	35
Discurs de cloenda	
Dr. Joan Viñas Salas	47

SALUTACIÓ

DR. JOAN VIÑAS SALAS

Bon vespre.

Tot seguit iniciarem l'acte d'investidura de dos nous doctors *honoris causa* per la Universitat de Lleida: els professors Stanley Goldberg i Pere Lluís Font. És un acte solemne, amb un cerimonial carregat de simbolisme.

Volem reconèixer la trajectòria humana, acadèmica i científica de dues persones que han contribuït des dels respectius àmbits al saber universal, però també a fer més fàcil i agradable la vida dels seus conciutadans.

La seva biografia intel·lectual es planteja el repte d'unir en un sol concepte el saber científicotècnic —que contribueix directament i immediatament al progrés de la societat i a facilitar millors cotes de benestar i qualitat de vida al conjunt de les persones— i el saber humanístic —capaç de plantejar la vida humana en tota la seva complexitat i avançar respostes raonables.

Penso que aquesta simbiosi serà essencial per a l'equilibri del segle XXI. La universitat té l'obligació de comprometre-s'hi per servir la societat.

Acollir avui aquests dos nous doctors no vol sinó expressar un compromís en aquesta direcció. Acceptant aquesta distinció, distingits senyors, ens honoren i ens estimulen.

LAUDATIO

DR. ÀNGEL RODRÍGUEZ

Excel·lentíssim i Magnífic Rector de la Universitat de Lleida, excel·lentíssimes i il·lustríssimes autoritats, senyores i senyors,

És per a mi un immens honor actuar com a padri del doctor Stanley Morton Goldberg en aquesta investidura de doctor *honoris causa* per la Universitat de Lleida, i és un privilegi poder ressaltar aquí algunes de les moltes virtuts d'aquest metge cirurgià, que ha fet una aportació immensa a la ciència i la docència mèdiques, sempre al servei de les persones malaltes.

La universitat té com a missió la creació i difusió del coneixement, i que aquest coneixement s'utilitzi i estigui al servei de la humanitat. És responsabilitat de tota la comunitat universitària la recerca científica i l'excel·lència professional. En el camp de la medicina el coneixement científic té una connotació molt especial, ja que l'objectiu principal d'aquest coneixement és la seva aplicació pràctica per tal de preservar i garantir la salut de la població. Prevenir les malalties i tractar el major nombre de persones malaltes per tal de tornar-les a l'estat de salut és la tasca principal de la ciència mèdica.

Les facultats de Medicina i els hospitals universitaris tenen una doble missió, que els és pròpia i característica dins del sistema sanitari: per una banda, la recerca –tant en el seu vessant bàsic com en el clínic–, enfocada a la consecució de la millora del grau de salut de la població; i, per l'altra, la formació dels metges, incorporant-hi tots els avenços de coneixements, habilitats i actituds en ciències de la salut, tal com la societat necessita i demana.

El doctor Stanley Goldberg és un nord-americà il·lustre i universal que, contràriament al tòpic, ha esdevingut profeta a la seva terra; va néixer a Minneapolis, a l'estat de Minnesota, el mateix lloc on estudià i on ha desenvolupat la seva tasca científica i professional.

El doctor Goldberg va néixer el 20 de maig de 1932, es va graduar el 1953 i va acabar els estudis de Medicina el 1956, a la Universitat de Minnesota, a Minneapolis. Durant els anys 1956 i 1957 va fer l'internat al Minneapolis General Hospital (Hennepin County Medical Center), i del 1957 al 1963, la residència en cirurgia general al Veterans Hospital de Minneapolis i, després, de cirurgia colorectal a la Universitat de Minnesota.

Principals activitats científiques i professionals

El modern desenvolupament de la cirurgia de colon i recte ha anat molt lligat a la trajectòria del doctor Goldberg, per tal com ha estat pioner i impulsor en la utilització de les modernes sutures mecàniques i en la col·locació d'anús artificials; ha creat una laboratori de fisiologia anorectal, reconegut com un dels més grans del món; ha creat la Divisió de Cirurgia Colorectal, que reuneix un dels grups de cirurgians colorectals més nombrosos i importants del món; i ha creat una organització sanitària que combina la recerca clínica i bàsica amb la docència universitària i la clínica privada.

Seria molt llarg d'enumerar els seus mèrits; per no avorrir els assistents resumiré molt esquemàticament en uns quants números la seva activitat científica i de recerca: ha llegit 34 *special lectures* per tota la geografia nord-americana, i també en altres països, com ara Anglaterra, Gal·les, Escòcia, Nova Zelanda i les Filipines; ha publicat 112 articles científics en revistes de gran prestigi internacional relacionades amb la cirurgia colorectal, i ha escrit 68 capítols de llibre relacionats amb la cirurgia i el càncer de colon i recte i 4 llibres, un d'ells editat en llengua castellana a Mèxic l'any 1989; a més, ha editat 5 pel·lícules de caràcter educatiu sobre procediments quirúrgics en cirurgia colorectal. Així mateix, ha participat, amb diferents càrrecs i en diferents etapes, en consells editorials de 8 importants publicacions científiques, com per exemple, el *British Journal of Surgery* o la *Revista Argentina de Coloproctologia*.

Activitats acadèmiques

L'activitat acadèmica del doctor Goldberg ha estat intensa i continuada. Ja el 1964 fou nomenat consultor de cirurgia colorectal del Departament de Cirurgia del Veterans Administration Medical Center, a Minneapolis. Del 1969 al 1975 fou cap de la Divisió de Cirurgia Colorectal del Hennepin County General Hospital, també de Minneapolis. Del 1972 al 1992 fou director i cap de la Divisió de Cirurgia Colorectal de la University of Minnesota Medical School i director del programa de residència.

Des del 1975 és consultor de cirurgia colorectal del Hennepin County General Hospital de Minneapolis i director mèdic del Programa d'Educació en Teràpia Enterostomal de l'Abbott Northwestern Hospital de Minneapolis.

En l'àmbit universitari, és professor clínic de cirurgia en la Divisió de Cirurgia Colorectal de la University of Minnesota Medical School des de l'any 1972. La seva activitat docent, però, ha transcendit àmpliament el marc universitari local i nacional, ja que ha impartit el seu magisteri arreu del món; ha intervingut com a ponent, conferenciant o professor visitant en quasi tres-cents cursos, simposis, congressos i reunions, en gairebé tots els països del nostre planeta, inclòs el nostre en diverses ocasions: Barcelona, Madrid, Santander i ara Lleida.

El doctor Stanley Golberg és membre de nombroses societats científiques, tant dels Estats Units com d'altres països, com ara el Regne Unit, Austràlia i Irlanda; i ha desenvolupat diferents càrrecs, entre els quals destaquen la presidència de l'American Board of Colon and Rectal Surgery i de la Minnesota Academy of Medicine.

Així mateix, ha estat nomenat membre honorari d'una vintena de societats científiques de diversos països i ha estat guardonat amb la distinció *Mentor* de l'American Society of Colon and Rectal Surgeons (l'any 1993) i amb el premi DIEHL de la Minnesota Medical Foundation. L'any 2000 es va crear la Càtedra Stanley M. Goldberg de Cirurgia Colorectal del Departament de Cirurgia de la University of Minnesota Medical School.

L'aportació professional, científica i docent del doctor Goldberg ha tingut una importància cabdal per als especialistes en cirurgia digestiva, però també per als que ens dediquem a la nutrició. Com és sabut, una correcta nutrició és una condició indispensable per al manteniment de l'estat de salut de les persones. Moltes de les malalties que impedeixen o dificulten la nutrició tenen una estreta relació amb l'activitat del doctor Goldberg, i les seves aportacions científiques i tècniques han contribuït a solucionar problemes nutricionals que abans eren greus, i molts d'ells, irresolubles.

Excel·lentíssim i Magnífic Doctor Viñas, rector de la Universitat de Lleida; digníssimes autoritats; senyores i senyors; és per aquest vessant de professor i científic internacional de gran prestigi, innovador, impulsor i propagador de les modernes tècniques quirúrgiques en cirurgia colorectal —avui àmpliament utilitzades arreu del món i aplicades a patologies greus de gran prevalença—, que la Facultat de Medicina, amb l'aprovació prèvia del Consell de Govern i de la Junta de Facultat, sol·licita que el doctor Stanley Morton Goldberg sigui investit doctor *honoris causa* en Medicina per aquesta universitat.

Moltes gràcies.

ACTE DE DOCTORAT *HONORIS CAUSA*

SR. STANLEY M. GOLDBERG

Thank you ever so much for this wonderful honor. I really accept this honor in the name of all the students who have ever been training with us at the University of Minnesota. We are very pleased that we have been able to attract so many outstanding surgeons to come and train with us at the University of Minnesota –and there are many people that I have to thank for this wonderful honor. Obviously I have to thank the trustees of the University here for this magnificent honor. I also want to thank the dean for doing such a superb job and having my curriculum vitae, and I also have to congratulate my co-honoree, on this momentous occasion.

When I was asked to say a few words about what we have been doing over these years I decided that, since we have spent so much time in education and things have changed dramatically in the United States, and I spend the majority of my time teaching colon and rectal surgery, I thought that I would spend the next few minutes with you on just telling you how we educate colorectal surgeons in the United States, and at the same time I will tell you a little bit about the evolution of the specialty of colon and rectal surgery in the United States.

There are many reasons why you want to have specialists in medicine. Actually, the specialty started a hundred years ago, when thirteen specialists gathered in Columbus (Ohio) to discuss common problems related to the rectum, and at that time they formed a society, and the first president of that society was Joseph Mathews. Joseph Mathews not only did he found the specialty of proctology in colon and rectal surgery, he also was the president of the American Medical Association, and he established the first training program in the United States, a little over a hundred years ago, at that time at the University of Kentucky.

We must remember that prior there were absolutely no certifications as to who was a specialist, and so it was not until 1930 that the American College of Surgeons recognized the specialty of proctology. And then, in 1933, they set up a board of all medical specialties, of all the medical specialties who wanted to certify who was a specialist, and it should be noted that the American Board of Proctology actually was certified as a board before the American Board of Surgery in 1937. Then, because of World War II, very little went on until after World War II, when the first examination was given in 1949.

Our society, the society of colon and rectal surgeons in the United States, developed from thirteen members in 1899 to well over 2,000 members now in the year 2005, and there are 55 different countries that are represented within the American Society of Colon and Rectal Surgeons. As I have said earlier, the American Board was incorporated and these are private boards, these are non-governmental; they are just a corporation, a non-for-profit corporation, and in 1980 we changed the requirements: if someone wanted to become a colon and rectal surgeon, they had to spend five years in surgery and then take additional training in colon and rectal surgery.

Who actually sponsors this organization called the American Board? There are five sponsors which are the American Society as a major sponsor, the American College of Surgeons, the American Medical Association and the American Board of Surgery, and all the directors. All the people who train colorectal surgeons, we have a society of the directors of colon and rectal surgery training programs and they also contribute to the Board. Both the American Board of Colon and Rectal Surgery and the American Board of Surgery, they will send one member to them, who sets up the Board of Trustees, the American Board of Medical Specialties will, the program directors will, the American Medical Association, the American Society will call their surgeons, and all of them send representatives to help discovering this particular program.

Therefore, it is our Society that is responsible for the education, it is the Board that is responsible for certification and it is the American Medical Association and their

committees which are responsible for accreditation of these training programs. So this is how the whole system works, and it is all done privately without governmental support.

How many programs have we been able to get started in the United States over these years? Back in 1917 there was one, and here we are in 2005, and there are now 42 training programs, and I am very proud to say that the newest training program, that was just set up in the last two weeks, was by one surgeon who came from Barcelona. He came from Barcelona, and he came to the United States and he now is the newest program chairman for the new training program at the University in Rhode Island.

Where are these programs located in the universities in the United States? To offer a general idea, in Minnesota we actually have two training programs—one at the University, one at the Mayo Clinic—and you can see that predominantly they are located in the eastern part of the United States. There is very few training programs in California; however, there is a brand new program which is to be certified this year by a Spanish surgeon who was a professor of surgery at the University of California, Julio García Aguilar, and that training program will be at the University of California, in San Francisco, so we have had a fair amount of Spanish injection of talent to our training programs. Just to give a general idea of the number of trainees, obviously we are now training roughly 60 certified colorectal surgeons every year, the number of training programs having increased as well.

Concerning the number of people that were actually certified in colon and rectal surgery, we have to remember that we are just a very small specialty in relationship to some of the other specialties. In a 10-year period we have certified only 484, whereas neurological surgery, three times; urology 2,500, and they are certifying 250 new urologists every year; in general surgery approximately 1,000 new general surgeons are trained in the United States and Canada every single year.

How is this all done? And who pays for this training program? Well, the American Board is supported 25% by examination fees; 50% of it is donations, voluntary do-

nations from all the people who have been trained in the past, every year we send a check to the Board as a voluntary contribution to the board; 25% of it actually comes from our Society as well, so that is where the funding comes for maintaining the certification process in the United States.

How much do the students pay for an examination? Unfortunately the cost is high for an examination in neurosurgery, in urology and in general surgery. So this private system of certification is a costly system but it is the best that we can do to try to maintain a quality.

Several years ago when I was president of the American Board, we started re-certification, in other words, a surgeon, after being out and operating for 10 years had to take another examination, so we offer an examination, this is re-certification: 10 years, every 10 years they take another exam.

If we compare operations in our specialty to those in general surgery, collectively, the cases where we do the cancer operations and when we have to remove the whole rectum are more commonly done by colorectal surgeons now in the United States, and not by general surgeons.

As for the training to do the endoscopy and the colonoscopy, the numbers for the colorectal surgeons and the numbers for the general surgeons are tremendously different, so the trained colorectal surgeon is trained to do colonoscopy and all the operations related to the colon and the rectum.

Our training program in the University of Minnesota is a unique program because we have both full-time surgeons and part-time surgeons who assist in the training program and we also have our research projects and, as I have said earlier, we have 23 now on the teaching faculty. During the course of the year we have five colorectal fellows who train with us every year and they will do the average of 225 colonoscopies, they will do 275 anorectal operations and they will do 250 major colon operations, all within one year, plus a fair amount of other things as well.

So, in closing, I think that there is no question that we have to continue training, we have to have a technique for certifying and we have to have a technique for re-certifying.

I would be remiss having accepted this honor from this marvelous university if I really did not thank my teachers, doctor Owen Wangenstein, who gave me the opportunity to teach at the University of Minnesota, and I also want to publicly thank all my colleagues and faculty members who have made it possible for us to establish this training program at the University of Minnesota. And, once again, thank you ever so much for this wonderful honor.

LAUDATIO

DR. MANUEL LLADONOSA

Vull felicitar, en primer lloc, l'Equip de Govern i el Consell de Govern de la Universitat de Lleida per proposar el nomenament del professor Pere Lluís Font com a doctor *honoris causa*, i també vull agrair l'avinentesa d'apadrinar-lo.

Relació del professor Pere Lluís Font amb les terres de Lleida i els seus estudis universitaris

Pere Lluís Font va néixer el 1934 a Pujalt, al Pallars Sobirà. Féu els primers estudis a Llessui i al Seminari de la Seu d'Urgell entre 1947 i 1953; després es va traslladar a Roma i a Tolosa de Llenguadoc; i es va establir definitivament a Barcelona. El 1968 ja era professor de la Universitat Autònoma de Barcelona. El curs 1971-1972 s'establia a la ciutat de Lleida el primer curs de la delegació dels estudis de Filosofia i Lletres, la qual en aquells primers anys depenia de la Universitat Autònoma. Pere Lluís s'encarregà d'impartir-hi Filosofia. Des del primer any la Facultat de Bellaterra va promoure un professorat propi i estable a Lleida; el segon curs (1972-1973) aquesta política s'accentuà i llavors fou quan alguns professors vam començar la nostra activitat acadèmica a Lleida. Precisament el professor Víctor Siurana es va fer càrrec de l'assignatura de Filosofia. Però la relació de Pere Lluís amb la nostra facultat i la ciutat de Lleida continuà, tant per raó del seu càrrec —secretari de la Facultat de Bellaterra— com pel contacte que manteníem i les seves conferències.

A partir del curs 1975-1976 la nostra delegació va passar a dependre de la Universitat de Barcelona. No obstant això, va ser en el nostre centre —llavors a l'edifici del Roser—, cap a 1982, on Pere Lluís va presentar la col·lecció *Textos Filosòfics* de l'editorial Laia. De manera periòdica i constant ha continuat venint a Lleida per impartir conferències o participar en jornades, seminaris o taules rodones (organitzades per l'IEI, el Grup

Francesc Eiximenis de Lleida o l'IREL); o per prestar altres col·laboracions. Des de fa força anys, doncs, hem tingut l'ocasió d'escoltar les seves intervencions tan acurades, rigoroses, profundes i plenes d'honestedat intel·lectual.

Formació personal

Com he dit abans, Pere Lluís va estudiar teologia a la Universitat Gregoriana de Roma; va ser el 1955-1956. Però la carrera del seminari no va prosseguir i llavors va decidir d'anar-se'n a França pel seu compte a estudiar filosofia. Féu la carrera d'aquesta disciplina a la Universitat de Tolosa de Llenguadoc entre 1956 i 1959, i després, entre 1959 i 1962, es llicencià en Teologia a l'Institut Catòlic de la mateixa ciutat. Era l'únic laic, segons ha contat ell mateix. La formació francesa ha estat molt important; Pere Lluís ha explicat la influència dels seus professors George Bastide i Robert Blanché (deixebles de Brunschvicg) i la importància del coneixement de Jean Lacroix, Paul Ricoeur, Henry Dumery, Henri Gouthier i Lucien Goldmann, de més a més de Victor Delbos i Émile Bréhier.

D'aquests anys de formació li va restar un tarannà i un estil de treball intel·lectual i l'admiració —ell en diu *fascinació*— per Montaigne, Descartes i Pascal; tres personalitats que defineixen molt bé les seves inclinacions i la seva aposta per l'estudi de la modernitat. Però la seva formació i els seus interessos han abastat la filosofia francesa en un arc cronològic i d'escoles més ampli, des d'Abelard fins a Foucault. També s'introduí en la filosofia alemanya a través de Leibnitz i Kant, i en la britànica, de la qual destaca Hobbes i Berkeley. No ha mancat tampoc l'estudi de la filosofia antiga, especialment de Plató. Des de la seva formació francesa en filosofia i teologia —en un període molt creatiu tant en un camp com en l'altre—, Pere Lluís ha manifestat una línia constant d'aprofundiment en la història de la filosofia, de manera singular en la moderna i en les relacions entre la filosofia de la modernitat i el pensament cristià, cosa que l'ha portat a repensar la teologia des del rerefons de la filosofia moderna. Des d'aquí sempre ha mantingut que el cristianisme és compatible amb la cultura moderna, assumida críticament però lleialment.

Trajectòria acadèmica

En tornar a Catalunya, el 1963, i convalidar els seus estudis, entrà en relació amb Joaquim Carreras Artau, Francesc Gomà i Eusebi Colomer. De la mà del primer començà a donar classes d'Història de la Filosofia Antiga a la Universitat de Barcelona. El 1968 va entrar a fer classes a la Universitat Autònoma de Barcelona, i el 1970 va deixar la Universitat de Barcelona per dedicar-se exclusivament a l'Autònoma, en la qual impartí Història de la Filosofia Antiga, Medieval i, sobretot, Moderna i Filosofia de la Religió. El seu centre d'ensenyament i d'estudi ha estat sobretot la línia que va de Montaigne a Kant, tot passant per Descartes, els postcartesians i els il·lustrats. En aquesta tasca ha persistit fins a la jubilació acadèmica, el 2004, i diversos dels seus deixebles s'han integrat en l'ensenyament secundari i universitari.

Les seves classes han merescut sempre l'elogi d'alumnes i deixebles. Molts de nosaltres hem gaudit de les seves xerrades i converses. El seu estil d'exposició sistemàtic, precís, matisat, equànime i crític alhora, sense fer trampa ni amagar res en el plantejament dels autors, els temes o els problemes, contribueix, d'una banda, a fer comprendre les lliçons amb tota la seva complexitat i, de l'altra, convida l'alumne o l'oient a fer un esforç personal d'aprofundiment i maduració intel·lectuals.

La cura en l'ús del llenguatge és una altra qualitat, i l'exigència d'una cura similar en els seus estudiants. Ell mateix ha declarat que tot professor és també professor de llengua, i això és particularment important en la llengua catalana, sovint maltractada. Fer apropar el pensament sense deslligar-lo del conjunt de la cultura i formular síntesis brillants defineixen un model de mestratge.

Aportació als estudis filosòfics

La introducció i l'edició anotada de textos filosòfics, amb la cronologia i la bibliografia, han estat les principals dedicacions dels seus estudis. M'agradaria d'esmentar algunes de les més rellevants:

- Michel de Montaigne: *Apologia de Ramon Sibiuda* (que vam presentar a Lleida juntament amb la col·lecció Textos Filosòfics), amb edicions de 1982 i 1998.
- Descartes: *Discurs del mètode* (edicions de 1996, 1999 i 2002) i *Tractat de les passions i Cartes sobre la moral* (1998).
- Baruch de Spinoza: *Tractat de l'esmena de l'enteniment i Cartes sobre el mal* (1991).
- Immanuel Kant: *Prolegòmens a tota metafísica futura que pugui presentar-se com a ciència* (edicions de 1982 i 1996), *Fonamentació de la metafísica dels costums* (edicions de 1984 i 1995) i *Crítica de la raó pràctica* (2004). També sobre Kant m'agradaria d'esmentar un text brillant i suggestiu, *Onze tesis sobre Kant*, que és un balanç personal del kantisme presentat al XII Congrés Valencià de Filosofia l'octubre de 1997 (publicat el 1998); i la seva aportació sobre "L'ètica kantiana" a l'obra col·lectiva dirigida per Norbert Bilbeny *Les grans fites de l'ètica* (2000).

Pere Lluís ha sabut explicar molt bé la consistència i l'alçada dels grans mestres de la modernitat —Descartes, Pascal, Kant—, dilucidar-ne la complexitat i apartar simplificacions o esquematismes. Especialment destacaria els estudis sobre Blaise Pascal, com ara "Pascal, precursor de Kant" (*Revista de Filosofia*, 1962), "Significació filosòfica de los dos infinitos pascalianos" (*Convivium*, 1965), "Sur le 'pari' de Pascal" (*Philosophie*, XII-XIV, 1988) o la bona síntesi i introducció que podem trobar en el seu llibre *Introducció a la lectura de Pascal*, publicat el 1996. Aquest és un tema sobre el qual ha escrit moltes planes, i esperem que ens donarà noves mostres de la seva recerca. De moment té en preparació nous estudis sobre Pascal, entre els quals, la traducció catalana i l'edició dels seus *Pensaments*.

Aportació a la filosofia de la religió, el pensament religiós i les relacions entre filosofia i religió

Les relacions entre filosofia i religió, el pensament cristià i les relacions entre cristianisme i modernitat han estat objecte d'un bon nombre d'articles, llibres, conferències

i ponències. La penetració en la significació dels filòsofs moderns i la manera com aquests es relacionen amb el cristianisme permet de precisar amb major correcció la naturalesa d'aquestes relacions. L'estudi sobre Pascal, notable escriptor i figura cabdal de la ciència, la filosofia i la religió, ens porta per aquest camí de manera particular. Pascal —ha subratllat— es proposava de fer una *fenomenologia* de la condició humana i una presentació del cristianisme com la clau que permetia d'entendre el misteri de l'home¹.

Hi ha sobretot una opció vital i intel·lectual. Pere Lluís és un dels intel·lectuals catalans més representatius del diàleg entre una modernitat que assumeix amb honestedat i sense complexos i un cristianisme que, deslligat d'adherències històriques culturals, socials i polítiques, es pot inculcar en la societat secular de la contemporaneïtat. Entre les seves nombroses aportacions podem veure aquest tema en alguns textos, com ara "L'estatut de la filosofia de la religió" (*Enrahonar*, 1981), "El cristianisme" (en l'obra col·lectiva *Les intuïcions fonamentals de les grans religions*, 1991), "Reflexions sobre la inculcació europea moderna del cristianisme" (en l'obra també col·lectiva, editada per ell mateix i Antoni Matabosch, *El reptat actual de la inculcació*, 1996), "Fe cristiana i ciència moderna" (una ponència que va exposar a Lleida, a l'Institut d'Estudis Ilerdencs, en unes jornades sobre ciència i fe, i que forma part de les *Actes del 1r Col·loqui sobre Ciència i Fe*, 1993) o l'edició de la *Història del pensament cristià. Quaranta figures* (2002) —per a la qual va escriure el capítol sobre Pascal. També a Lleida vam tenir l'oportunitat d'escoltar —i després llegir— el seu text "Experiència estètica, experiència ètica i experiència religiosa", primera lliçó d'un cicle organitzat per l'IREL, l'IEI i la UdL, publicat el 1999 per l'IEI.

La seva reflexió s'ha projectat no sols en termes d'història del pensament sinó sobre els reptes de la societat moderna d'avui. Una bona síntesi d'aquesta reflexió la constitueix la ponència "L'Església davant el desafiament del procés de secularització i del pluralisme cultural", presentada al Congrés sobre Cristianisme, Església i Societat al Segle XXI que es va fer a Barcelona l'octubre de 1999.

1. LLUÍS FONT, P.: *Introducció a la lectura de Pascal*. Barcelona, Cruïlla, 1996, p. 35.

Aquesta presència, vital i intel·lectual, en aquest terreny l'ha portat tant a la tasca de reflexió acadèmica com a la d'organitzador i animador d'associacions, jornades i actes. Així, ha estat membre fundador de l'Associació de Teòlegs Catalans i membre de la Junta Rectora entre 1972 i 1976; president del Centre d'Estudis Francesc Eiximenis entre 1975 i 1980; i vicepresident, des de 1989, del Patronat de la Fundació Joan Maragall.

Impuls a la presència de la filosofia en l'àmbit català

Pere Lluís ha contribuït de manera decisiva a potenciar la filosofia en l'àmbit de les terres catalanes. D'una banda, ha estudiat la filosofia catalana del segle xx i ha ajudat a fer-ne conèixer les aportacions amb els seus treballs sobre els germans Carreras i Artau i Eusebi Colomer, i les seves síntesis sobre la filosofia catalana en el segle xx. Entre aquestes darreres voldria esmentar la coordinació de l'obra *Les idees i els dies. Un segle de filosofia i ciències socials als Països Catalans* (2002), amb l'aportació d'un balanç introductor i el capítol sobre filosofia.

També aquí s'ha mostrat la seva implicació associativa: soci fundador de la Societat Catalana de Filosofia (1980) i membre de la Junta Rectora entre 1985 i 1989; membre de l'Institut d'Estudis Catalans des de 1990, secretari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials entre 1994 i 2000, i des del 2000 vicepresident d'aquesta mateixa secció; i president de la Secció de Filosofia Moderna de la Societat Catalana de Filosofia. Així mateix, és membre del Col·legi de Filosofia de Barcelona des de 1982 i del Consell de la Fundació Bernat Metge des del 2002.

L'altre apartat que voldria destacar és la seva contribució decisiva a la normalització en llengua catalana del pensament filosòfic. Com he dit abans, Pere Lluís va presentar a Lleida la seva edició de l'obra de Montaigne sobre Ramon de Sibiuda (una tria significativa de Montaigne). Alhora en aquell acte es va presentar la col·lecció *Textos Filosòfics* —inicialment editada per l'editorial Laia, i actualment a cura d'Edicions 62. Aquesta col·lecció fou posada en marxa pel professor Pere Lluís, conjuntament amb Pep Calsamiglia —el qual dissortadament va morir poc després d'aparèixer-ne

el primer volum— i Josep Ramoneda. L'impuls i la dedicació de Pere Lluís han estat decisius per a la seva continuïtat. A través dels seus noranta i escaig títols disposem del cànon més rellevant de la filosofia occidental. El mateix Pere Lluís hi ha fet l'edició i introducció d'autors abans esmentats (Montaigne, Descartes, Spinoza, Kant). De Descartes, de més a més, n'ha fet una traducció catalana que ha merescut grans elogis de la crítica especialitzada.

Gestió universitària

Del que vaig dient ja podem veure que Pere Lluís no s'ha limitat a una tasca estrictament acadèmica d'estudi. Ben d'hora va unir ensenyament, estudi i gestió. Sens dubte, un equilibri de facetes que demana entusiasme —encara que ell l'expressi amb un tarannà auster i senzill— i sobretot generositat, especialment necessària quan es tracta de la gestió universitària. Que fos dels professors iniciadors de la Universitat Autònoma de Barcelona l'havia de portar, sens dubte, a engegar el Departament de Filosofia i esdevenir-ne el primer director. Però la seva contribució a la gestió ha anat més enllà. Així, desenvolupà durant cinc anys el càrrec de secretari de la Facultat de Filosofia i Lletres, i val a dir que en bona part fou l'autor del seu primer pla d'estudis. Fou, després, vicerector d'estudis, entre 1986 i 1990, i, encara, quatre anys coordinador de la titulació d'Història de la Filosofia i un any coordinador de la d'Humanitats. De fet, fins a 1997, ha estat una vintena llarga d'anys de servei a la comunitat universitària.

Voldria posar l'atenció sobre la seva responsabilitat de vicerector d'Estudis perquè lliga amb la seva inquietud a favor del foment de la qualitat de l'ensenyament universitari, inquietud que va palesar en un document: "La qualitat de la docència a la UAB: perspectives de futur", a *L'Autònoma i la innovació docent* (Barcelona, UAB, 1993). També ha mostrat interès per l'ensenyament en general, tal com podem veure amb l'edició de l'obra col·lectiva *Alguns problemes actuals de l'ensenyament als Països Catalans*, publicada el 1991 per l'Institut d'Estudis Catalans, o les seves posicions públiques a favor de l'ensenyament de la filosofia. El Departament d'Ensenyament reconeixeria aquesta dimensió de la seva feina fent-lo membre del Consell Escolar de Catalunya entre 1986 i 1990.

Presència ciutadana

Com he dit abans, la personalitat de Pere Lluís Font pren relleu quan copsem la seva generositat, amplitud de mires i perspectiva cívica. Així, s'ha sentit mogut a integrar-se de manera activa en la vida col·lectiva i en la construcció del país. Una part cabdal de la seva trajectòria ha estat dirigida a fer una aportació a la filosofia, al pensament cristià o a la universitat, però des d'una vocació catalana, d'obertura de Catalunya al món, de renovació i afirmació, i d'aportació catalana a la realitat universal. Les seves iniciatives intel·lectuals, acadèmiques, editorials o associatives —abans assenyalades—, porten aquesta direcció: la seva participació en el Congrés de Cultura Catalana el 1976-1977; l'actuació a l'Institut d'Estudis Catalans; la seva tasca d'assessor i col·laborador de l'àrea de Filosofia de la *Gran Enciclopèdia Catalana*; les seves col·laboracions; la seva tasca organitzadora; la seva presència en el consell de redacció de diverses revistes; la disponibilitat a acceptar multitud de demandes per pronunciar conferències o prendre part en jornades, col·loquis, simposis o taules rodones arreu de Catalunya; i, per damunt de tot, una exemplaritat ètica.

Es pot comprendre, d'aquesta manera, que li hagin encomanat responsabilitats i càrrecs institucionals, com he assenyalat fins ara. El seu prestigi, el seu bagatge i les seves virtuts ho expliquen, com també expliquen que fos nomenat pel conseller Rigol membre del Consell Assessor de Cultura de la Generalitat (des de 1984 fins a 1986), que formés part de la Comissió Assessora d'Ètica per a les Ciències i la Tecnologia de Catalunya (des de 1997 fins a 1999), que fos nomenat president del Consell Assessor de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (2000) o que la Generalitat de Catalunya li lliurés la Creu de Sant Jordi (2003).

Cloenda

Per tots aquests motius crec que resta ben justificada la proposta d'investidura del professor Pere Lluís Font com a doctor *honoris causa* de la Universitat de Lleida.

ACTE DE DOCTORAT *HONORIS CAUSA*

SR. PERE LLUÍS FONT

Deien els antics que "primer viure i després filosofar" (*primum uiuere, deinde philosophari*). Segons aquesta màxima, avui a la Universitat de Lleida tot està en ordre. En efecte, heu volgut honorar un il·lustre representant de les ciències de la vida (i qui millor, a vegades, per ajudar a conservar-la que un bon cirurgià?) i, amb ell, aquest modest cultivador de les anomenades temps enrere a Alemanya "ciències de l'esperit" (les *Geisteswissenschaften*), entre les quals ocupa un lloc de privilegi la filosofia.

Les meves primeres paraules només poden ser d'agraïment. Ho dic de la manera més senzilla: moltíssimes gràcies a la Universitat de Lleida per aquest doctorat *honoris causa*, que rebo emocionat i que és per a mi un motiu d'orgull, sobretot venint de la que és ahora la universitat més antiga de les terres catalanes i la universitat de les terres de ponent, que són particularment les meves. Sóc pallarès, però els vincles personals que tinc amb la ciutat de Lleida fan que també em senti lleidatà, perquè compensen amb escreix (i d'ara endavant encara més) la meva escassa afecció per la divisió provincial.

Ara bé, la clàusula d'agraïment, en el tipus de discurs que ara em toca de fer, va acompanyada normalment d'una clàusula de modèstia, que sovint es converteix en un parany en el qual no voldria deixar-me atrapar. D'una banda, seria una mostra de fatuïtat deixar entendre que sóc mereixedor de l'honor que se'm fa. Però, d'altra banda, si digués que és simplement immerescut, sonaria a humilitat postissa i sobretot posaria en qüestió el bon criteri de la Universitat de Lleida, cosa que no vull fer de cap manera. Només em queda, doncs, una sortida raonable: reconèixer que la Universitat de Lleida ha procedit en el meu cas amb una extraordinària generositat. I en què s'ha pogut agafar? Pel que sembla, ha valorat de manera molt benèvola la meva discreta contribució a la filosofia i a la història de la filosofia, l'impuls donat

a projectes editorials de filosofia en llengua catalana i la quarantena llarga d'anys de docència, primer a la Universitat de Barcelona, després sobretot a la Universitat Autònoma de Barcelona, i ocasionalment a Lleida mateix a l'inici de la reinstauració dels estudis universitaris.

Em permeto evocar de passada aquest darrer episodi. Del curs 1971-72, any del naixement de la Facultat de Lletres, dependent aleshores de la Universitat Autònoma de Barcelona i instal·lada als locals de l'antiga Escola Normal, els records que en guardo són sobretot el tracte afable del malaguanyat Víctor Siurana i, cada divendres després de les classes, les llargues hores de conversa amb alumnes a partir de les vuit del vespre, que s'acabaven indefectiblement al bar de la cantonada pels volts de la mitjanit abans d'emprendre el viatge de tornada a Barcelona. El revers de la medalla eren les arribades tardanes a casa a altes hores de la matinada. Deixeu-m'ho dir de manera familiar: si no em van costar el divorci va ser mèrit exclusiu de la meua dona, aquí present.

I torno a la valoració que ha fet la Universitat de Lleida, ara per boca del Dr. Manuel Lladonosa. Tot escoltant-lo, pensava: què més voldria que assemblar-me una mica al retrat tan afavoridor que m'està fent! Ara bé, tothom sap que cal descomptar-ne (em toca a mi de dir-ho, però ell hi estarà d'acord) tot allò que pertany al gènere de la *laudatio* per retrobar les proporcions justes. Moltíssimes gràcies, Manel, pel teu afectuós apadrinament. Si jo ho hagués de focalitzar tot plegat en un sol punt, potser diria que tinc la impressió que el que s'ha volgut premiar és una certa manera d'entendre l'ofici de professor universitari, en aquest cas de professor de filosofia, exercit amb gust, amb convicció i amb consciència de país.

Ja sé que aquests honors, en rigor, no reclamen res a canvi i que s'acosten bastant a la puresa de l'acte lliure, desinteressat, no mogut per esperances o temors relacionats amb la persona honorada. D'altra banda, aquestes coses, si a un li arriben, li solen arribar a una edat en què el bé i el mal que podia fer, normalment ja l'ha fet. Així i tot, he de dir que em faria molt feliç poder correspondre, ni que fos parcialment, a aquesta generositat de la Universitat de Lleida.

I ara, havent complert amb el deure de gratitud, suposo que trobareu natural que dediqui la resta del temps de què dispojo a parlar d'alguna qüestió relacionada amb la filosofia. Primer havia pensat fer directament el discurs que a tot filòsof li agrada de fer, si l'ocasió s'hi presta, sobre la grandesa i la misèria d'aquesta disciplina. Però després m'ha semblat que valia més fer-lo indirectament a través d'alguna reflexió sobre el paper de la filosofia en el conjunt de la cultura. Havent escoltat el parlament d'un científic, el tema que proposo pot semblar vagament decoratiu, gairebé música celestial. En efecte, a un metge se li pot morir un pacient, mentre que una mancança cultural no mata ningú. Però pot fer que ciutadans pacients experimentin un cert malestar i s'impacientin. Perquè hi ha coses que no maten, però que sí que perjudiquen el que podríem anomenar la "qualitat de vida" intel·lectual.

Per encetar el tema, torno a l'apoteigma ja citat: *primum uiuere, deinde philosophari*. En el seu origen aquesta sentència servia per riure's d'aquells que, ocupats a filosofar, eren incapaços de guanyar-se la vida. Però s'hi pot donar la volta: certament, primer és la vida (en tota la seva amplitud, que inclou també la praxi científica), però després (en realitat, al mateix temps), la filosofia, és a dir, la reflexió sobre la vida, una mena de "forma" de la vida, necessària si no ens acontentem de tenir la vida en brut.

Voldria, doncs, fer unes consideracions, primer sobre la filosofia i després sobre la cultura, per dir alguna cosa, finalment, sobre el paper de la filosofia en la cultura. I ho faig des de la constatació preocupant que la filosofia està deixant de ser (i no solament al nostre país, sinó també als països del nostre entorn) el que sempre havia estat: en paraules del filòsof Edmund Husserl, "la forma espiritual de la cultura europea". Ara bé, i amb això anticipo la conclusió, perquè la filosofia pugui continuar essent la forma espiritual de la cultura europea, s'ha de poder considerar la cultura en la seva globalitat i ha de ser possible que la filosofia no en quedi despenjada. Parlo, doncs, des de la preocupació per la regressió de l'anomenada tradicionalment *cultura general* i per la sectorialització de la filosofia, dos fets sens dubte interrelacionats.

No cal que em detingui gaire a recordar el que ha estat i el que és la filosofia. Tothom sap que ha estat la matriu de totes les ciències. Només per això, per saber d'on venim,

ja valdria la pena parar-hi atenció. Però no és únicament cosa del passat: baldament molts li hagin cantat les absoltes, podem mormolejar que *eppur si muove*. És veritat, però, que a mesura que les ciències s'han anat emancipant i li han arrabassat tot el camp de l'experiència, la filosofia ha hagut de prendre consciència de la seva especificitat com a discurs irreductible al discurs científic.

Abans he esmentat les *ciències de l'esperit*, per dir que la filosofia hi ocupa un lloc de privilegi. Però també m'ho he fet caure bé per suggerir que aquesta era ja una denominació obsoleta. En realitat, ni hi ha ciències *de l'esperit*, pròpiament parlant, ni la filosofia és una *ciència* en el sentit actual del terme. Les ciències ja cobreixen *tot* l'espai de la realitat empírica i, per tant, la filosofia no en pot pas reivindicar una zona particular. El que li queda és la possibilitat de reflexionar sobre totes elles (d'això en diem *filosofia de la ciència*) i sobre qüestions que per naturalesa no són susceptibles de ser resoltes científicament i que, com per casualitat, són les més importants de la vida humana. (Naturalment, m'estic pronunciant contra una concepció positivista segons la qual a la filosofia només li quedaria ocupar-se d'allò que *encara no* és ciència.)

Avui ja no parlariem de *ciències de l'esperit* com a lloc natural de la filosofia, sinó més aviat *d'humanitats*, una paraula que, tot i ser més antiga, ha resistit millor el pas del temps. I aquí sí que la filosofia es troba a casa seva, però amb una funció que la situa en un nivell diferent de la de les altres disciplines humanístiques. Quina és, doncs, la seva comesa? Es podria respondre amb una quasi definició: la filosofia és un tipus de discurs metòdic i crític sobre la realitat, els valors o la cultura, presos en la seva totalitat, en les seves articulacions bàsiques o en alguna de les seves peces essencials (això darrer, si és que hem sabut tallar el pollastre pels desllorigadors, que és el que ha de fer el bon filòsof segons Plató, imitant el bon cuiner). En aquest últim cas tenim, envoltant el nucli dur de la filosofia (que ha estat sempre la metafísica), les anomenades *filosofies regionals*, com ara la filosofia de la ciència, la filosofia de la moral (o ètica), la filosofia de l'art (o estètica) o la filosofia de la religió.

M'interessa ara subratllar aquest paper de les filosofies *regionals*, perquè és aquí on millor apareix que la filosofia és, en relació amb els altres àmbits de la cultura, un

metallenguatge, és a dir, un llenguatge de segon grau que parla sobre els llenguatges de primer grau; com deia abans, una *reflexió* sobre la *vida*, a la qual pertanyen tots els llenguatges de primer grau. Si subratllo aquesta dimensió de la filosofia com a metallenguatge és perquè em sembla un bon biaix per reivindicar la seva presència en la nostra cultura si aquesta vol mantenir, com sembla desitjable, una visió altament crítica d'ella mateixa.

Ara: si jutgem amb criteris estrictament utilitaris, haurem de concloure que la filosofia és perfectament prescindible; que, el que és *servir*, no *serveix* per a res. Només que a la gent, quan té cobertes unes determinades necessitats, a vegades li agafa allò que un polític va anomenar "la funesta mania de pensar", cosa que encara molts consideren perniciosa i que fa segles ja li va costar la vida a Sòcrates (acusat de no creure en els déus de la ciutat i de corrompre el jovent). En aquest sentit, la filosofia és una mena de luxe, però un luxe imprescindible si no es vol reprimir, en el sentit freudià del terme, el pensament. I si les qüestions filosòfiques són, finalment, com apuntava abans, les més importants de la vida humana, és bo que no quedin relegades a l'espontaneisme o a la irracionalitat. Per això ens hem de considerar irrenunciament hereus de la gran tradició filosòfica. I per això noms com ara Plató o Descartes haurien de tenir en el nostre imaginari, des de l'escola primària fins a la universitat, una aurèola semblant a la de Dante o Shakespeare, Leonardo o Mozart, Newton o Einstein.

La filosofia, no cal dir-ho, forma part de la cultura. He suggerit que n'és la dimensió analítica i crítica. M'estalvio entrar en el difícil problema d'explicar què cal entendre per *cultura* (un concepte tan enrevesat almenys com el de *filosofia*). Basta remarcar que ni tan sols la contraposició *natura/cultura* és perfectament clara, perquè, com que la cultura interioritzada pot esdevenir una *segona natura*, sempre ens podem preguntar si allò que anomenem *natura* no és potser una *primera cultura*. Però això és ja un problema filosòfic. Aquí parlo de cultura en el sentit que té la paraula en el llenguatge corrent, un sentit que ens permet de dir, per exemple, que una persona és més o menys culta. Alguns en dirien cultura acadèmica. I llavors parlem, amb tota normalitat, de cultura científica, literària, artística, jurídica, religiosa, filosòfica, etc. Però el que jo voldria defensar és que la cultura en sentit fort ha de depassar les

barreres de l'especialització; perquè *cultura* és sempre *cultura general*. Dit altrament: *cultura general* és un pleonasme, una expressió redundant.

Ara bé, la *cultura general*, en el nostre món d'especialistes, està desprestigiada i en franca regressió, com a resultat de les inevitables exigències de la divisió del treball, però també de la discutible concepció del nostre ensenyament, que afavoreix l'especialització prematura en perjudici de la formació global. No solament tenim, segons la famosa expressió de Snow, dues cultures, la humanística i la científica, sinó un esmicolament a l'interior de cada una d'elles. I això ja des de l'ensenyament mitjà. No diguem a la universitat. No solament dos batxillers ja no poden discutir entre ells sobre Montaigne, posem per cas, sinó que tampoc no ho poden fer dos universitaris ni és segur que ho puguin fer dos filòlegs, a vegades ni tan sols dos filòlegs francesos. I com que aquesta *cultura general* ja és una realitat quasi desconeguda, resulta que no se'n sent ni la necessitat: és la inapetència de l'ignorant de què parla el *Banquet* platònic. Em sap greu si aquesta observació pot semblar a algú una forma de nostàlgia del model universitari britànic, caracteritzat precisament per la voluntat de donar aquella disciplina intel·lectual, aquell afinament de la sensibilitat i aquell bagatge general de coneixements que tot universitari hauria de tenir amb independència de la seva especialitat. Estic sostenint, per tant, que no hi ha veritable cultura si, més enllà de les especialitats, és a dir, de les branques, no hi ha una visió (a una certa escala) de tot l'*arbre de ciència*, per utilitzar l'expressió lul·liana.

El que anomeno *cultura general* té un aspecte material, a saber, sòlids referents tant humanístics com científics, i un aspecte formal, és a dir, hàbits intel·lectuals, apreciats i expressius, que garanteixen una espècie d'esma per moure's en l'univers cultural. Res a veure amb generalitats elementals o amb un fals enciclopedisme. *Non multa, sed multum*, que deien els llatins. Resulta penós pensar que potser una de les grans "conquestes" de la nostra època serà la pèrdua de la *cultura general*, amb la consegüent depauperació lingüística, amb privació d'una font inesgotable de riquesa personal i amb immunodeficiència enfront de les beateries culturals del moment. Potser la crisi de la *cultura general* ens aboca a una segona medievalització de la cultura, reservada a una exigua minoria, com quan només els monjos sabien llegir i

escriure: tots els altres serem simplement especialistes, és a dir, gent no de l'arbre, sinó de la branca o del branquilló.

He dit que la filosofia era la dimensió analítica i crítica de la cultura. També n'és en certa manera la dimensió sintètica, atès que la cultura, en sentit global, funciona com un conjunt d'esquemes interpretatius de la realitat que possibiliten la comunicació en una època i en una àrea geocultural determinada. Així diem, per exemple, que la cultura medieval va donar pas a la moderna. En aquest sentit, el concepte de *cultura* s'acosta al concepte orteguian de *creencias*, al foucaultian d'*episteme*, al kuhnià de *paradigma* o bé al de *filosofia implícita*, amb la qual cosa retrobem la relació estreta entre filosofia i cultura general.

El mot ja esmentat de Husserl sobre la filosofia com a "forma espiritual de la cultura europea" ens pot orientar sobre el paper de la filosofia en la cultura. És una idea que havien expressat en termes semblants alguns filòsofs catalans del segle XIX, com ara Xavier Llorens i Barba. Un dels meus mestres, Joaquim Carreras i Artau, parlava encara de la filosofia com a "clau de volta" de la cultura. De la cultura entesa globalment, és a dir, del que he anomenat *cultura general*. Si la filosofia és la dimensió analítica, crítica i sintètica de la cultura, la filosofia i el conjunt de la cultura són tan indissociables com ho són la *forma* i el *contingut*. Fent una fàcil transposició d'un famós *motto* kantian, podríem dir que la cultura sense filosofia és cega, mentre que la filosofia sense cultura és buida. En tot cas, una cultura sense filosofia seria una cultura inacabada, poc feta, una cultura truncada. I si la universitat és, entre altres coses, el lloc de la transmissió crítica del patrimoni cultural de la humanitat, sembla que la filosofia, d'una forma o d'una altra, s'hi ha de fer present. No voldria pas cometre la impertinència d'insinuar conseqüències pràctiques d'aquestes afirmacions. Catalunya té segurament prou departaments, i fins facultats, de filosofia. El que estic dient és una altra cosa, que afecta el cor mateix de la nostra cultura i que és independent del fet que les universitats del territori tinguin o no els estudis de filosofia. El que estic subratllant és que una cultura truncada no és un bon model de cultura.

Dono per suposat que, almenys a nivell retòric, les universitats catalanes han assumit la necessitat d'una certa integració de les *soi-disant* dues cultures, la humanística i la científica. Sobre aquest tema, vaig tenir el privilegi de poder-me explicar fa uns quants anys, precisament a Lleida, invitat pel XV Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Allí vaig poder apuntar ja alguna cosa sobre el paper de la filosofia com un dels possibles factors d'aquesta integració. La seva presència universitària no em sembla tan indispensable per proporcionar un cert tipus de coneixements, allò que anomenem *cultura filosòfica* (encara que no solament no fa nosa, sinó que fa companyia), com per afavorir la possibilitat d'una mirada crítica sobre la cultura i, de passada, la possibilitat de fer-se preguntes com ara: quin tipus de protocol cal seguir perquè un enunciat pugui passar per científic, o quin grau de raonabilitat es pot demanar raonablement (valgui la redundància) a les conviccions polítiques o als criteris ètics o a les creences religioses, o quins requisits hauria de reunir una idea per ser respectable (perquè totes les persones són respectables, és clar, però no pas totes les idees). I no sempre basta per a això una filosofia implícita: a vegades, cal explicitar-la per poder-li fer passar el control de qualitat (perquè normalment la filosofia de més mala qualitat és la que es cola de contraban).

Si dic, glossant Husserl, que la filosofia ha de ser una *forma* de la cultura, vull dir que la seva segregació com a simple especialitat és un mal per a ella mateixa i per a la cultura (per a la *cultura general* o per a la *cultura en general*, que en aquest cas ve a ser el mateix). En efecte, la filosofia necessita la cultura general. És veritat que en una certa mesura la necessiten totes les especialitats; així per exemple, un historiador que només fos historiador difícilment seria un bon historiador. Però en molts casos la manca de cultura general tindrà relativament poca incidència. En filosofia, en canvi, la cultura general és essencial perquè aquella no quedi reduïda a una pura forma sense contingut, és a dir, a una entelèquia. I, recíprocament, la cultura general necessita la filosofia, que n'és en certa manera el ciment i l'ànima: conèixer la cultura d'una època és conèixer la seva filosofia. D'altra banda, tots som, sovint sense saber-ho, més o menys platònics, o estoics, o epicuris, o pirrònics, o cartesians, etc. I sempre val més saber-ho. En aquest sentit, la història de la filosofia és una història de família. I les històries de família s'han de conèixer.

He intentat argumentar sense retòrica que el *viure* (del qual forma part el cultiu de totes les ciències) i el *filosofar* no haurien d'anar separats perquè no se'n ressenti la qualitat de la vida intel·lectual. *Primum uiuere*, certament, però *deinde philosophari*.

Faig vots perquè la Universitat de Lleida, que ara és també la meua, brilli cada vegada més amb llum pròpia, i que no solament sigui la millor del país en algunes carreres (aspiració generalment assumida per totes les universitats), sinó que sigui també la millor per la seva estratègia cultural de conjunt.

DISCURS DE CLOENDA

DR. JOAN VIÑAS SALAS

Ens han reunit en aquest acte solemne dues de les disciplines més antigues: la filosofia i la medicina. Els seus orígens ens remunten a l'antiga Grècia; als orígens, per tant, de la nostra civilització. Totes dues neixen d'una primera preocupació per la persona. Afirmar que una es pregunta pel seu esperit i l'altra té cura del seu cos seria probablement una excessiva simplificació. La pràctica de la medicina —singularment de la medicina moderna— ens ensenya que aquesta radical distinció no existeix. La medicina, d'altra banda, neix en un espai en el qual el saber —tot el saber— està dirigit, conduït, per la filosofia.

Tanmateix, aquestes dues disciplines aviat es van orientar de manera diferent. La medicina és coneixement inductiu, és a dir, un coneixement aconseguit a partir de centenars d'observacions clíniques fetes per generacions de metges. "La medicina —va escriure Hipòcrates— té des de fa molt temps tot el seu material a la seva disposició, i ha descobert un principi i un mètode mitjançant els quals, en el curs d'un llarg període, s'han fet molts excel·lents descobriments".

L'observació feta amb mètode, l'experiència clínica, l'experimentació en els seus distints vessants, han fet progressar la ciència mèdica fins a unes cotes insospitades no fa gaire temps, de manera que ha contribuït a fer més còmoda l'existència de les persones, i també més llarga.

La medicina, però, té també una dimensió humanística decidida per l'objecte d'estudi: la persona. "El metge que sols sap medicina, ni medicina sap", sentenciava Josep de Letamendi, metge, catedràtic d'anatomia i medicina, filòsof, músic, pintor i poeta. Definia així la necessària síntesi entre el coneixement de les ciències experimentals i l'aprenentatge de les habilitats tècniques que tot metge ha de tenir, sense perdre de vista, però, el coneixement de les ciències socials i humanístiques.

Aquesta concepció profundament interdisciplinària no és, com molt bé ja saben tots vostès, patrimoni de ningú sinó que, ben al contrari, és vàlida per al conjunt de l'ofici universitari. En aquest sentit, la Universitat de Lleida està prou ben posicionada. Hem de saber, doncs, valorar-la i potenciar-la en tots els seus vessants.

El professor Stanley Goldberg, que avui honorem, ha sabut integrar en la seva vida personal i professional aquestes múltiples facetes del saber humà.

Poca cosa podria afegir a la relació de la seva trajectòria científica i acadèmica que ha fet el degà de la Facultat de Medicina, doctor Àngel Rodríguez. Voldria compartir, però, alguns apunts personals.

Vaig tenir la sort de conèixer el doctor Goldberg durant els primers anys de professió, a finals dels anys setanta, gràcies al doctor Jordi Puig-Lacalle, que el va convidar al seu curs de Patologia Digestiva a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona.

El vaig trobar una altra vegada el 1982, al St. Mark's Hospital de Londres —l'hospital on va ser operat Sir Charles Dickens—, aleshores un centre punter de la cirurgia col·lorectal. Jo hi feia un curs de l'especialitat i ell hi era com a professor convidat, i ens ensenyava a utilitzar les noves tecnologies de les sutures mecàniques.

Finalment, el 1999 em va acollir als Estats Units, al centre que dirigeix a la Universitat de Minnesota, pioner i referent de l'ensenyament de la cirurgia colorectoanal i on disposa d'un bon equip de cirurgians i del laboratori més gran de fisiologia i exploració d'aquestes patologies. Al seu costat vaig aprendre i perfeccionar noves tècniques quirúrgiques i maneres de tractar els pacients.

La seva manera de treballar representa el que es demana avui a les universitats europees: combinar la creació de coneixement amb la seva aplicació pràctica, de manera que sigui útil a les persones, per millorar-ne la salut, i en conseqüència, la qualitat de vida, a la recerca de la felicitat.

Representa la combinació de la medicina i l'ensenyament públics amb la medicina i l'ensenyament privats per sumar esforços, al mateix temps que contribueix a fer arribar una medicina de qualitat als sectors de població amb rendes més baixes, en un país —els Estats Units— on el sistema públic de salut està poc desenvolupat.

D'altra banda, en incorporar al claustre el doctor Pere Lluís Font, la nostra universitat incorpora també, si bé simbòlicament, la filosofia, injustament absent de les nostres aules. Voldria —voldríem— que aquest doctorat fos penyora d'aquest desig i d'aquesta esperança.

La filosofia —les ciències humanes— representa la part més elevada de l'escala filogènica dels éssers vius. Seguint alguns corrents del pensament podríem dir que l'espiritualitat i el món de les idees tradueixen l'energia més fina, més elevada, més subtil i exclusiva de l'ésser humà. No som feliços si no cultivem l'espiritualitat.

El doctor Manuel Lladonosa ja ha posat en relleu els mèrits del professor Pere Lluís Font, un home savi, polifacètic, atent al món que li ha tocat viure, fidel al país —Catalunya— i a la seva cultura.

Justament voldria posar en relleu la decisiva i cabdal contribució del doctor Lluís Font a la cultura catalana impulsant i dirigint, juntament amb els senyors Josep M. Calsamiglia i Josep Ramoneda, la col·lecció *Textos Filosòfics*, a través de la qual els principals autors han estat publicats en la nostra llengua i la nostra cultura s'ha posat al nivell que li correspon.

El doctor Lluís Font ha exercit al llarg de molts anys un mestratge exemplar, principalment des de la Universitat Autònoma de Barcelona, però també des d'altres àmbits de la societat civil; així ha donat compliment al sentit més profund i exigent de tota vocació universitària. Aquest mestratge ha tingut una presència fidel i continuada a Lleida, directament —venint sempre que se l'ha reclamat—, però també a través d'un notable grup de deixebles —sens dubte, la millor recompensa que tot mestre pot esperar.

Ell mateix ha recordat l'any que va ensenyar aquí, en els inicis de la restauració dels estudis universitaris, però també vull esmentar les múltiples conferències impartides a l'IREL o la seva participació en el Congrés d'Espiritualitat Carmelitana que periòdicament atrau a Lleida persones d'arreu, així com la continuada i fructífera col·laboració amb la Secció de Filosofia de l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

Una filosofia i un mestratge orientat per l'humanisme. En un món com el nostre, sacsejat per guerres i calamitats, on la misèria i les privacions de tota mena que sofreixen uns —la majoria, val a dir— contrasta violentament amb la riquesa i l'hedonisme d'uns altres, la mirada serena i honesta vers la persona obre camins d'esperança i de redreçament.

Un humanisme cristià. La seva trajectòria intel·lectual restaria incompresa si no es contemplés des d'aquesta dimensió. La influència de Pascal, al qual ha dedicat molts notables estudis, no és aliena a aquest posicionament intel·lectual. El catolicisme, i per extensió el cristianisme, està vivint aquestes setmanes moments de gran transcendència històrica. El pensament lliure, profundament humanista i que manté alhora una gran fidelitat al missatge evangèlic —una de les línies del mestratge del doctor Lluís Font—, hauria de ser escoltat amb molta atenció.

Aquests són, senyores i senyors, els arguments que tenia el Consell de Govern de la nostra universitat quan, per acord unànime, va decidir incorporar al claustre de doctors tan il·lustres professors. La Universitat de Lleida es beneficiarà del seu saber i al mateix temps tindrà dos nous valedors arreu del món. Per això, en nom de la comunitat universitària, els en dono les gràcies.

Universitat de Lleida